

الگوهای جدید تدریس ۲۰۱۵

ویرایش نهم

خانواده الگوهای اطلاعات پردازشی، اجتماعی، فردی و شخصیتی،
و رفتاری همراه با معرفی الگوی مدیریت آموزش و مباحثی در
باره‌ی توسعه‌ی الگوهای بنشی، خلق برنامه‌ی درسی، آموزش
صریح، عدالت آموزشی، تنوعات فردی و برنامه درسی

نوشته‌ی: بروس جویس، ماساچوست، و امیلی کالهن
ویرایش نهم ۲۰۱۵ - متن کامل و جدید

تقدیم به راهگشایان افزایش شناخت از

خدا

و با سپاس از یاوران این راه

ترجمه: دکتر محمد رضا بهرنگی

استاد دانشگاه خوارزمی

سرشناسه	جويس، بروس آر. Joyce, Bruce R
عنوان و نام پدیدآور	الگوهای تدریس ۲۰۱۵: خانواده الگوهای اجتماعی، اطلاعات پردازی، فردی و شخصی، رفتاری
مشخصات نشر	افزوده با معرفی الگوی مدیریت آموزش و مباحث توسعه‌ی افق‌های پیشی، خلق برنامه‌ی درسی، آموزش صریح، عدالت آموزشی، تنوعات فردی و برنامه درسی تهران: کمال تربیت، ۱۳۹۴.
مشخصات ظاهری	۵۶۴ ص. مصور.
وضعیت فهرست‌نویسی	۹۷۸-۹۶۴-۶۳۲۴-۲۲-۰ فیپای مختصر -
یادداشت	فهرست‌نویسی کامل این اثر در نشانی: http://opac.nlia.ir قابل دسترسی است
یادداشت	عنوان اصلی: Models Of Teaching
شناسه افزوده	ویل، مارشا
شناسه افزوده	Weil, Marsha
شناسه افزوده	کالهن، امیلی
شناسه افزوده	Calhoun, Emily
شناسه افزوده	بهرنگی، محمدرضا، ۱۳۲۳ -، مترجم
شماره ثبت‌شناسه ملی	۳۷۸۷۵۳۱

A precise Persian translation of Models of Teaching by Dr. Mohammad Reza Behrangi.

خواهان: تدریس ۲۰۱۵
نوشته‌ی بروس جویس، ویرایش و با ویرایش با همکاری امیلی کالهن
ترجمه‌ی: دکتر محمد نابهرنگی
نوبت چاپ اول بهار ۱۳۹۴
تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه
صفحه‌آرایی و حروفچینی: سپید گرافیک
شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۶۳۲۴-۲۲-۰
طراح روی جلد: محمد علی کشاور
لیتوگرافی، چاپ و صحافی: طیف نگار
قیمت: ۹۹۰۰۰ تومان

حق هرگونه چاپ و تصویربرداری به هر شکل و تکثیر صفحات آن ممنوع است.
نشر کمال تربیت متشکر از همکاری کتاب فروشی‌های روبروی دانشگاه تهران و
مراکز پخش: آگاه: ۶۶۴۶۷۳۲۳ و ۶۶۴۶۰۹۳۲؛ مهربان ۶-۶۶۹۷۳۱۷۵ و ۶۶۹۵۲۰۹۰؛
ماهان ۶۶۴۱۹۵۵۳؛ ویرایش ۹-۸۸۹۷۳۳۵۸؛ رشد ۶۶۹۶۲۸۲۸؛

📍 @modirshenakht

این کتاب، الگوهای تدریس، مؤلفه‌ی اصلی سیستم چندرسانه‌ای حامی رویکردهای عمده‌ی مبتنی بر پژوهش درباره‌ی تدریس است. در عین حال، دو مؤلفه‌ی دیگر بسیار مهم هستند. وب سایت www.modelsofteaching.org پیشنهادهایی از جمله استفاده از آنلاین، خویشتن آموزی و ویدیوها برای استفاده از این کتاب در دروس فراهم می‌سازد. نیز برای هر الگو پاورپوینت و دیگر انواع مواد کمکی در دسترس است. این مواد طراحی شده برای آموزش دهندگان و شاگردان از طراحی محل آموزشی و دروس آنلاین و مطالعات شخصی حمایت می‌کند. دومین مؤلفه کانال یوتیوب ما www.youtube.com/user/BoosendLab ارائه دهنده‌ی نمایش ویدیویی انواعی از الگوهای تدریس، و نیز گفتمان‌های متعددی درباره‌ی الگوها و نحوه‌ی یادگیری آنها است. این سایت دسترسی به ۲۵ نمایش و نیز ویدیوهای راهنمایی کننده برای یادگیری هر الگو فراهم می‌سازد.

فهرست مطالب

- ۱۳-۱۶ دیباچه استاد دکتر محمود بهرامی
۱۷-۳۶ پیشگفتار مترجم
۳۷-۴۸ پیشگفتار نویسندگان
۴۹ بخش اول: الگوهای تدریس: انباشت دارد حرفه‌ای.

در کل به طور مختصر این الگوها همراه با ایده‌هایی درباره‌ی نحوه‌ی بنای جوامع یادگیرنده در کلاس و در مدرسه معرفی می‌شوند.

فصل ۱- منشاء الگوهای تدریس کجا است؟ ۵۱-۷۰

ساخت دانش و مهارت برای کمک به ساخت دانش و مهارت شاگردانمان ثمرات به ما رسیده بسیاری از معلمان پژوهشگر، به شکل الگوهای تدریس، برای ساخت محیط‌های یادگیری بهینه برای شاگردانمان توانا می‌سازند. معلمان رویکردهای فراآرانه‌ای به یادگیری و تدریس را از زمان آکادمی‌های یونان و رم پدید آورده‌اند. سسل‌های بعد راه‌های بیشتری برای کمک به شاگردان در یادگیری بوجود آورده‌اند. ما می‌توانیم بعنوان معلم از این ثمرات بهره‌مند شویم و به شاگردانمان کمک کنیم تا یادگیرندگان خلاق و مؤثری بارآیند.

فصل ۲- ساخت جامعه‌ی یادگیران خبره ۷۱-۸۶

بهره‌مندی از ظرفیت شاگردانمان (و خودمان) برای یادگیری ما یادگیری و فضایل حمایت اجتماعی برای یادگیری را ارج می‌نهیم. کلاس‌ها و شاگردان به رشد درون جوامع یادگیری و فراهم شدن الگوهای یادگیری خبره ساز شاگردان به عنوان یادگیرندگان نیازمندند. ما نحوه‌ی ساختن این جوامع، ورود به رشد رویکردهای دوگانه (های‌براید) به آموزش/

یادگیری، یکپارچگی آنها با منابع تکنولوژی ارتباطات و اطلاعات (آی. سی. تی) و تدریس آموزشگاهی را بررسی می‌کنیم. جامعه‌ی یادگیرندگان از پیوند تمامی شاگردان، از طریق ارتباطات الکترونیکی، به طور گسترده‌ای ساخته خواهد شد.

بخش دوم - الگوهای اساسی تدریس در پردازش اطلاعات

چگونه ما و شاگردانمان به بهترین نحو می‌توانیم اطلاعات کسب کنیم، سازمان داده و توضیح دهیم؟ اینجا تعدادی الگوی به طور مستقیم هم‌تراز با استانداردهای تازه برنامه درسی - چارچوب‌های دربرگیرنده‌ی تدریس به شاگردان با روش‌های رشته‌ای آن چارچوب‌ها - وجود دارد. به خودمان دایم یادآوری می‌کنیم، عمده‌ی ستانده این الگوها رشد ظرفیت یادگیری، گردآوری اطلاعات با رویکرد مطمئن به آن، کمک به یکدیگر برای تبدیل شدن به جامعه‌ی یادگیرندگان، می‌باشد. یافتن و ترتیب دادن اطلاعات بشیوه‌ی خانواده الگوهای اجتماعی، شخصی و رفتاری، ابزار فراگیری است. الگوهای پردازش - اطلاعات محتوای درسی برای الگوهای اجتماعی، رفتاری و تفکر برای کاوشگری شخصی و اهداف بسیاری برای الگوهای رفتاری فراهم می‌آیند.

فصل ۳- یادگیری تفکر به شیوه‌ی تقریب الگویی به راستی، راستی تدریس ۱۲۴-۸۹

افراد برای ساختن مفاهیم جدید می‌یابند. کودک، برای کسب اطلاعات بررسی شده و سازمان یافته، سینه خیز به اطراف می‌خزد، اشیاء را حس و شناسایی می‌نماید، کنش‌های افراد را مشاهده کرده و به آنها گوش می‌دهد. کودک تولد یافته تا ساختارهای مفهومی هدایت‌گر زندگی را بسازد. الگوی استقرایی ساخت یافته بر اساس ظرفیت هم‌زاد انسان و افزاینده‌ی ظرفیت هم‌زاد انسان، اطلاعات درباره‌ی محیط‌های انسان را سازمان می‌دهد و مقولات مفاهیم - دنیایشان را قابل فهم‌تر و قابل پیش‌گویی تر ساخته و آزمون می‌نماید. این الگو به لحاظ بهره‌گیری بسیاری از الگوهای دیگر انسان به دلیل ترکیب با سایر الگوها، به ویژه برخی از الگوهای اجتماعی (به طور مثال، تفحص گروهی)، می‌تواند یادگیری شاگردان را چشمگیر نماید.

فصل ۴- کاوشگری علمی: بنای یادگیری بر تفحص ۱۴۴-۱۲۵

از دوران سقراط تا کنون، کسانی از مربیان تعلیم و تربیت، علوم را در جریان پدید آمدن آن می‌آموخته‌اند و به آموزش تنها چند حقیقت و امید به بهترین بسنده نمی‌کردند. شما با الگوی تدریس دست اندر کار ساخت علم آشنا می‌شوید. امروزه، شاگردان می‌توانند قلمرو مطالعه یا مسئله را شناسایی کنند، خودشان دست به تفحص بزنند، و به مطالعات موجود در وب متصل شوند. تفحصات مجازی و شبیه‌سازی‌ها می‌توانند زمان را کوتاه سازند و شاگردان را به آزمایشگاه‌ها و مطالعات میدانی با ابزار گران بهای موجود و در دسترس آنها وارد سازند و منظومه‌های دور دست را مطالعه نمایند.

فصل ۵- الگوی نگاره- کلمه استقرا: افزایش سوادآموزی در ضمن کاوشگری: ۱۸۰-۱۴۵

الگوی استقرایی کلمه-تصویر بنا یافته بر اساس رویکرد تجربی آموزش زبان، مبتدیان خواندن را برای توسعه تصویری واژگان‌ها، یادگیری کاوش در ساختار لغات و جملات، نوشتن جملات و پاراگراف‌ها، و بنابراین، توانمندی در یادگیری زبان توانا می‌سازد.

بخش سوم- الگوهای پردازش اطلاعات با هدف ویژه تدریس ۱۸۱

الگوهای بخش دوم را می‌توان برای برخی از مقاصد بسیار وسیع از جمله طرح درس، واحد، دوره و ارائه‌ی از راه دور به کار گرفت. به هر حال، الگوهای تخصصی‌تر شده‌ی بخش سوم، به ویژه برای موارد زیر طراحی می‌شود:

آموزش مفاهیم؛ آموزش به شاگردان برای به خاطر سپردن مؤثرتر، از جمله حقایق، مفاهیم، حقایق، ایده‌های هسته‌ای فلسفه‌ها؛ آموزش به شاگردان برای یادگیری استفاده از فرایندهای یادگیری در اندیشیدن به شیوه‌ی و اگر از طریق ساختن مقایسه‌های استعاره‌ای، شکستن منظومه‌های ساخت یافته‌ی شناختی، یادگیری بهتر مطالب نا آشنا، رشد راه حل‌های مسایل، و ساختن روابط اجتماعی غنی‌تر و تمرین بخش‌تر؛ طراحی ارائه‌ی مطالب با پیش سازماندهنده‌ها، از جمله سخنرانی‌ها، ارائه‌ها، و ارائه‌های از راه دور

فصل ۶- دریافت مفهوم: ارزش مشخص مفاهیم عمده: ۲۰۶-۱۸۳

شاگردان می‌توانند مفاهیم را رشد دهند، و نیز می‌توانند مفاهیم رشد یافته‌ی توسط دیگران را، یاد بگیرند. دریافت مفهوم بر اساس روش‌ها دربارهی نحوه‌ی رشد مقولات توسط افراد، نحوه‌ی یادگیری و استفاده از مفاهیم و رشد و آزمون فرضیه‌ها را به شاگردان آموزش می‌دهد. نویسندگان نقش قابل اعتنایی در رشد تنوعات این الگو و به کار بردن آنها برای دامنه‌ی وسیعی از زمینه‌های درسی داشته‌اند. این الگو جایگاه استواری برای معلمان و شاگردان در تمام سطوح دارد و به ویژه مورد خیلی از هنگام طراحی آنلاین ارائه‌ها با مرکزیت آموزش مفاهیم می‌باشد.

فصل ۷- بدیعه‌پردازی (سینکتیکز): آموزش نیمکره‌ی چپ برای کارآنان نیمکره‌ی راست مغز ۲۳۲-۲۰۷

اغلب تفکر خلاق را ژنی و متعلق به تعداد بسیار اندکی افراد می‌دانند. به این معنی بقیه نمی‌توانند ملهم از آن باشند. البته، چنین نیست. بدیعه‌پردازی مکرر استعاره‌ای - بنیان تفکر خلاق - را برای همه شاگردان رشد می‌دهد. با یادگیری بیشتر ما از نحوه‌ی رشد قیاس‌ها در شکستن منظومه‌های شناختی، درک بهتر و حل مسایل الگو به بهبود خود ادامه می‌دهد. مهم‌تر اتفاق افتادن اثر دراز مدت در هنگام یادگیری شاگردان نسبت به نحوه‌ی تولید ایده‌های تازه و حل مسایل زندگی آینده خود است.

فصل ۸- حفظ کردن: حقایق را درست، اکنون و برای مدت طولانی در ذهن نهادن ۲۶۰-۲۳۳

حفظ کردن به دلیل عمده همراه بودن با تکرار مشق بسیار، کتاب‌ها و سخنرانی‌های با طراحی بد، خوشنام نبوده است. پژوهش‌های معاصر و معلمان نوآور به کارایی در حفظ کردن بسنده

نکرده‌اند و با پدید آوردن روش‌هایی این فرایند را لذت بخش می‌سازند. پژوهش‌ها برای طراحی ارائه‌ها، خواندن‌ها، ارائه‌های از راه دور، و کاوش‌های در سطح آموزشگاه برای آسان‌سازی حفظ طولانی اطلاعات کلیدی، راه‌های متنوعی را فراهم می‌سازند.

فصل ۹- یادگیری از طریق عرضه مطالب- پیش‌سازمان‌دهنده: ۲۷۸-۲۶۱

یادگیری از مطالب ارائه شده هم تا اندازه‌ای همانند حفظ کردن خوش آوازه نبوده است. دیوید آزوبل سیستمی را برای ایجاد سخنرانی‌ها و شکل‌های دیگر عرضه مطالب دربردارنده افزایش فعالیت یادگیرنده، و در نتیجه یادگیری او، توسعه داد. داربست عقلی برای سازمان دادن به مطالعه‌ی شاگردان و آزمون پیشرفت خود نقشی شناختی فراهم می‌سازد. این الگو به ویژه برای طراحی بسته‌های یادگیری از راه دور مفید است. شاگردان می‌توانند توسعه‌ی داربست‌ها را به عنوان بخشی از کاوشگری‌های خود یاد بگیرند.

فصل ۱۰- الگوی آموزش کاوشگری: آموزش مستقیم مهارت‌های کاوشگری ۲۷۹-۲۶۶

این الگوی ساختارمند خوب با موقعیت آغازی متحیرکننده و با تمرین‌های آموزش دهنده به شاگردان برای سنجش پرسش و دریافت پاسخ ادامه می‌یابد.

بخش چهارم خانواده الگوهای درسی اجتماعی ۲۹۷

کار با یکدیگر می‌تواند در واقع صورت‌گرفته‌ای باشد. خانواده اجتماعی آنچه ما می‌توانیم باهم انجام دهیم گسترش می‌دهد و به‌ایش مردم سالاری را در جوامع کوچک و بزرگ فراهم می‌سازد. بعلاوه، پیدایش جمع یادگیری می‌تواند بطور چشمگیر یادگیری همه شاگردان را افزایش دهد. جالب توجه، رضایت بخشی مشخص همکاری بین مردم در منظومه‌های مختلف مطرح شده در رسانه‌های اجتماعی و پیدایش شبکه وسیعی از سیستم‌های در حال رشد سریع ناشی از همکاری در یادگیری تحصیلی است. افراد علاقمند به موضوعات خاص، همکاران دارای وجه مشترک با علاقه منان خود را می‌یابند.

فصل ۱۱- یاران در یادگیری: همه را در صحنه داشتن: ۳۱۲-۲۹۹

آیا یادگیری شاگردان، با یادگیری دونفره افزایش می‌یابد؟ بلی. آیا شرکت‌ها در پروژه‌ها با یکدیگر کار کنند، مهارت‌های تحصیلی و اجتماعی را بهتر رشد می‌دهند؟ بلی. آیا کلاس‌های همکارانه مطالعه، زمان ترمیم بخش کار را افزایش داده و از رفتار بی‌ثمر و مخرب می‌کاهد؟ بلی. آیا الگوهای یادگیری با تشریک مساعی برای کلاس‌های کودکانی تا دبیرم و تمام زمینه‌های برنامه‌ی درسی قابلیت کاربردی دارد؟ بلی. این فصل به یادگیری با تشریک مساعی در برخی از شکل‌های اساسی و آسان برای اجرا می‌پردازد.

فصل ۱۲- تفحص گروهی: کاوشی جدی در فرایند مردم سالارانه: ۳۲۸-۳۱۳

آیا شاگردان سازمان یافته در جامعه‌ی یادگیرنده‌ی مردم سالار، استفاده از روش‌های علمی در یادگیریشان را یاد می‌گیرند؟ بلی بدون تردید می‌تواند آن را یاد بگیرند. تفحص گروهی را می‌توان برای باز طراحی مدارس؛ افزایش یادگیری شخصی، اجتماعی، و تحصیلی در

بین همه‌ی شاگردان؛ و راضی ساختن یادگیرندگان و معلمان به کار برد. روش پروژه نیز به گونه‌ای مغایر، جدید و سازماندهنده، شاگردان را برای برخورد با مسایل خاص اجتماعی درگیر می‌سازد. منابع عظیم وب چرخ‌های جدیدی را به زیر الگوهای اجتماعی پیچیده قرار می‌دهند. و، دروس آنلاین اجباری تنها برای عرضه‌ی مطالب به صورت گام به گام عرضه می‌شوند. آنها را می‌توان با الگوهای همکارانه‌ی قوی، البته برای فاصله‌ی دور طراحی نمود.

۳۲۹-۳۵۲

فصل ۱۳- ایفای نقش و بررسی ارزش‌ها :

ارزش‌ها مرکزی برای رفتار ما هستند، به ما کمک می‌کنند جهت‌گیری کنیم و جهت‌گیری‌های دیگران را بفهمیم. موضوع‌های مهم خط مشی‌ها شامل فهم ارزش‌ها، هزینه‌ها و منافع انتخاب برخی از راه حل‌ها به جای بستن کردن به سایر راه حل‌ها است. در این الگوها، ارزش‌ها مورد تمرکز توجه می‌باشند. لحظه‌ای درباره‌ی وجود همه‌ی مسایل روز مقابل جامعه ما، پژوهش‌ها درباره‌ی ژن، صلح جهانی، از جمله نقش ما در خاور میانه، مبارزه با ایدز، فقر، و شولان تصمیم‌گیر درباره‌ی بارداری و سقط جنین، بیندیشید.

۳۵۳

بخش پنجم: خانواده‌های شخصی یا انفرادی

یادگیری کار به سبک یادگیرنده است. شخصیت او در تعامل با محیط یادگیری است. چگونه می‌شود تمرکز ما بر یادگیرنده باشد و در عین حال از او بخواهیم به تکالیف ما به تصور مناسب بودن برای تقویت رشد و نمو او پاسخ گوید؟ و چگونه می‌توان ارتباطات الکترونیکی را به شکلی در آورد موضوع و مبادله‌ی آنلاین نباشد، بلکه تدبیر و رشد و نمو را دربر داشته باشند؟ برخی از مشاوره‌ها در دور غریب است بتواند کاملاً یاری دهنده باشد. مشاوره‌ی مجازی حوزه‌ای در حال رشد است.

۳۵۷-۳۷۴

فصل ۱۴- تدریس غیر مستقیم: فراگیر در کانون:

ما درباره خود بعنوان یادگیرنده چگونه می‌اندیشیم؟ به عنوان مردم چطور؟ آموزش را می‌توان چگونه سازمان داد تا شخصیت‌ها و عواطف یادگیرندگان به حساب آیند؟ با هم به کاوش در باره فردی در مرکز فرایند آموزش و پرورش می‌ایستایم. روش‌های بدون امر و فرمان می‌توانند با ابزار از راه دور حمایت کنند. شاگردان در خلال سال‌های تحصیلی بهتر می‌توانند با معلمان و مشاوران ارتباط برقرار کنند، درباره‌ی خود بیندیشند، گام‌هایی برای ساختن عزت نفس خود و توانایی ارتباط با دیگران بردارند و مورد حمایت قرار بگیرند. بسیاری از اقدامات حمایتی به شاگردان برای درک تفحصات درگیر با منابع تکنولوژی اطلاعات و ارتباطات، از جمله دوره‌های آنلاین و انواع دیگر دوره‌های از راه دور، می‌تواند به شکل غیر دستوری و فرمانی فراهم شود.

فصل ۱۵- توسعه مفاهیم مثبت خویشتن: یافتن شخص درون و یادگیری تحقق خویشتن: ۳۷۵-۳۸۸

اگر احساس خوبی از خود داشته باشید، احتمال زیادی دارد یادگیرنده‌ی بهتری باشید و به طور کلی کیفیت زندگی بهتری داشته باشید. ولی هرجائی باشید از آنجا شروع می‌کنید. خویشتن مفهومی راه خوبی بنظر می‌رسد. کار شگفت‌انگیز گروه سی. آی. ام. در کانزاس

نشان داد برای کمک به بهبود تصوّر شاگردان از خویشتن (و پیشرفت تحصیلی آنان) چه می‌توان انجام داد.

ما آن چه انجام می‌دهیم هستیم. بنابراین چگونه یاد می‌گیریم رفتارهای مشرثمرتری را تمرین کنیم؟ این فصل برخی از ملاحظات ابراهام مازلو، کارل راجرز، اریک فروم و کارن هورنای را درباره‌ی تفاوت‌هایی بین درمان‌گران، به ویژه رشد یافته از روزگار طلانی نوآوری در روانشناسی، کشف می‌نماید.

۳۸۹

بخش ششم - خانواده الگوهای رفتاری

ما وارد دنیایی از وظایف، عملکردها، و واکنش‌های مثبت و آزاردهنده می‌شویم. مطالعه‌ی چگونه سبب رفتار به بسیاری از انواع رویکردها برای عادت ورزی منجر شده است. در اینجا به بی‌سی از الگوهای رفتاری عمده می‌پردازیم.

۳۹۷-۴۰۶

فصل ۱۶- تدریس صریح، یک هنگام خواندن و انشاء هنگام نوشتن:

زمان مدیری است از درک در آموزش غفلت شده است، هرچند در واقع خواندن بسیار بدون درک، خوانده شده است. برای این، پژوهشگران تلاش برای مطالعه‌ی مهارت‌های به کار گرفته شده‌ی خوانندگان تازه را از کردند و راه‌هایی آموزش آن مهارت‌ها را به شاگردان توسعه دادند. الگوی منتج از آموزش صریح درس نامیده شد.

۴۰۷-۴۱۶

فصل ۱۷- یادگیری در حد ورزیدگی (مطلوب)

گام‌گام و بلوک بلوک راهمان را در صعود فله‌ی ورزیدگی طی می‌کنیم. این الگو عادت آموزی اساسی است، در آن محتوا و مهارت معرفی شده، الگوگیری گردیده، و به ذخیره‌ی کاری افزون می‌گردند. قسمت‌های پیچیده‌ی الگو را از ورزی و سنجش است. سرمایه‌گذاری در آن بازده خوبی را دربر دارد.

۴۱۷-۴۲۸

فصل ۱۸- آموزش مستقیم: کارآمدی روانشناسی کاربردی:

چرا وقتی بتوانیم با موضوع‌ها برخورد مستقیمی داشته باشیم، همه با از پشت سر به دهان بگذاریم؟ می‌خواهیم همین کار را انجام دهیم! ولی، لازمه آن نکته بی‌سی است، و همه بحث این فصل درباره آن است. در اینجا الگوی اساسی از تئوری یادگیری اجزای می‌گیرد می‌شود. بسیاری از الگوهای از راه دور - مقدار زیادی از انواع آنالیز - مستقیم هستند، ولی تعدادی به طراحی‌های بهتری نیاز دارند و شاگردان نیازمند به یادگیری نحوه‌ی استفاده راهبردهای یادگیری برای بهترین استفاده از آن هستند.

۴۲۹

بخش هفتم - شرایط یادگیری، سبک‌های یادگیری، و سطوح مفهومی

حتی کودکان خردسال سبک‌های یادگیری خودشان را از سبک‌های در تعامل با محیط‌هایشان، از جمله انواع آموزش روبرو شده با آن، توسعه می‌دهند. انواع عمده‌ی یادگیری، مانند شناسایی و تکمیل راه‌های جدید یادگیری، مقداری ناسودگی را با خود همراه دارد. یادگیری مطالب نو محصول محیط مدرسه است و شاگردان به یادگیری برخورد با این ناسودگی نیاز

دارند و در غیر این صورت آنها بی‌تردید از محتوای جدید پنهان می‌مانند. ما استفاده از تئوری سیستم‌های مفهومی را برای جور ساختن شاگردان با الگوها توضیح می‌دهیم و آنها را برای اطلاعات یکپارچه پیش‌برنده‌ی رشد و نمو آنها داریست بندی می‌کنیم. ما خطوط پژوهش‌های در حال توسعه‌ی را جمع‌بندی می‌کنیم و راه‌هایی برای افزایش حتی اندکی به تدریس هر معلمی از طریق چشم‌انداز اقدام پژوهی پیشنهاد می‌کنیم. در این جا چارچوب بسیار عالی رابرت گانیه در کار بست پژوهش برای وظیفه‌ی ساختن برنامه‌های درسی را بحث کرده و به کار می‌گیریم.

فصل ۱۹- ایجاد برنامه‌های درسی: شرایط یادگیری

۴۴۱-۴۴۴

در هنگام تهیه‌ی برنامه‌های درسی از چارچوب رابرت گانیه استفاده می‌کنیم. اثر زمینه شکن او پژوهش درباره‌ی سطوح و انواع یادگیری را با مسئله‌ی طراحی برنامه‌ی درس ساخت یافت. از اساس نحوه‌ی اندیشیدن ما و ساختن دانش، ترکیب می‌کند.

فصل ۲۰- گسترش توانمندی‌ها: تمرین بخش ساختن ناآسودگی

۴۴۵-۴۶۰

یادگیری، به سبب تسلیم دانستن، اندیشیدن یا انجام چیزهایی است که ما قبل از بوجود آمدن تغییر قادر به انجام آنها نبودیم. برنامه تحصیلی و تدریس نیاز به شکل دهی دارند تا ما را به توانایی‌هایم بیاورند. حیلۀ کار ایجاد ناچوری بهینه برای پیش کشاندن ولی غرق نکردن ما است. و چون که اصطلاح منطقه‌ی جوار رشد را برای اشاره به محتوا، درک مفهومی، مهارت‌ها، فرآیندها، قدری فراتر از رشد جاری ما ولی نه آنقدر فراتر که بریده شویم، معروف ساخته است. این مفاهیم بسیار مهم هستند زیرا محتوا و فرایند به خوبی جا افتاده درون منطقه‌ی آرام ما، هر چند نرم و آرام باشند، سبب چالش ما برای توسعه آن منطقه در ذهن نمی‌شوند.

ضمائم: راهنمای آموزش از طریق همکار:

۴۶۱-۴۹۴

آثار مترجم:

۴۹۵-۵۳۶

منابع و ادبیات مرتبط:

۵۳۷-۵۶۲

دییاجه استاد جناب آقای دکتر محمود مهر محمدی^۱

کتاب مورد ملاحظه توسط سه تن از برجسته ترین و شناخته شده ترین پژوهشگران و نویسندگان معاصر در حوزه الگوها و روش های تدریس به رشته تحریر در آمده است. این کتاب، تا آنجا که نگارنده این سطور آگاهی دارد، به عنوان منبعی موثق و سودمند علمی در سطح بسیار گسترده ای مورد استفاده استادان و دانشجویان رشته های علوم تربیتی و کارگزاران تعلیم و تربیت در خارج از ایران قرار گرفته است. دفعات انتشار این کتاب با توجه به سنوات معدودی که از تاریخ اولین انتشار آن (۱۹۷۲) می گذرد خود گواهی بر این واقعیت است. کتاب الگوها، تدریس علاوه بر برخورداری از پشتوانه ی سوابق درخشان نویسندگان دارای ویژگی و امتیازات کاملاً منطقی جلوه دهنده ی استفاده گسترده از آن در مقایسه با سایر منابع موجود در این زمینه است.

نخستین امتیاز این کتاب را می توان در ارائه طبقه بندی ای بسیار سودمند از الگوهای تدریس یافت. نویسندگان کتاب به منظور کمک به درک بهتر تنوع ها، و تفاوت ها از یک سو و تشابه ها و توافقات از سوی دیگر، الگوها، تدریس را به چهار خانواده اطلاعات پردازشی، انفرادی، اجتماعی، و رفتاری تقسیم کرده اند. سلسله مراتب طبقه بندی با کمک شایان خود به شناخت هر چه دقیق تر و جامع تر موضوع، با خلق بصیرت، مثبت، موجبات تسهیل استفاده و کاربرد مؤثرتر و مناسب تر از الگوها را فراهم می کند. این امر، ویژه برای دانشجویان یا کسانی که برای اولین بار با موضوع سر و کار پیدا می کنند، اهمیت مضاعف دارد. چنانچه نویسندگان مبادرت به طبقه بندی الگوهای تدریس نمی کردند، قطعاً ارزش این اثر در حد و اندازه کنونی نبود.

نگارنده با توجه به آگاهی از موضوع و سر و کار داشتن با آن، واسطه تدریس مبحث روش ها و فنون تدریس در دانشگاه های کشور اعتقاد دارد نویسندگان کتاب الگوهای تدریس موفق شده اند با طبقه بندی خود ضمن نظم بخشیدن به تنوع و کثرت موجود در زمینه روش های تدریس، به جامعیت موضوع نیز آسیب نرسانند و بدین ترتیب ارزش انکار ناپذیری در خلق این اثر به یادگار بگذارند.

متکی بودن الگوهای تدریس ارائه شده در کتاب به یافته های پژوهشی را می توان به عنوان دومین امتیاز این اثر دانست. مؤلفین به حق از ارائه الگوهایی که از پایه نظری و پژوهشی متقن برخوردار نمی باشد پرهیز کرده اند و در آغاز هر فصل که اختصاص به معرفی یک الگوی تدریس خاص دارد، پیشینه مربوط به آن الگو را مرور کرده و یافته های پژوهشی ناظر به آزمون فرضیه های مربوط به تأثیر بکارگیری آن الگو را نیز ارائه نموده اند. بدین ترتیب

۱ - شایان توجه است این دییاجه دربارہ چاپ چهارم سال ۱۹۹۲ نگاشته شده است.

خواننده این کتاب با مجموعه‌ای از الگوهای تدریس دارای پشتوانه نظری و همچنین شواهد تجربی مکفی آشنایی پیدا می‌کند.

از ویژگی‌های دیگر کتاب الگوهای تدریس ناشی از ابتکار نویسندگان آن، ارائه به اصطلاح یک «موقعیت» (سناریو) یا وصف کنش و واکنشهایی است که در اثر بکارگیری یک الگوی خاص تدریس میان عوامل محیطی و انسانی حاضر در صحنه اتفاق می‌افتد. برخوردار بودن از این «موقعیت‌ها» یا روایت‌ها را باید امتیاز دیگری برای این اثر به حساب آورد چرا که به خواننده امکان تصوّر هر چه دقیقتر آنچه که از قِبل بکارگیری هر یک از الگوها در کلاس اتفاق خواهد افتاد را می‌دهد. علاوه بر این انتظار می‌رود مطالعه روایت «موقعیت‌ها» قبل از ورود به متن، به درک بهتر الگوی تدریس کمک نماید. تجربه شخصی نگارنده از سطور مؤید چنین مطلبی است.

اقدام بسیار سوارسو مند دیگر مؤلفین کتاب چیزی است که نگارنده از آن با عنوان ارائه «چهارچوب تحلیلی - مقایسه‌ای» روشهای تدریس نام می‌برد. منظور از این چهارچوب در حقیقت همان شیوه‌ای است که مؤلفین بطور یکسان برای جمع‌بندی مباحث مربوط به یک الگوی تدریس، در پایان فصل مربوطه، بکار می‌برند. عناصر این چهارچوب عبارتند از: مراحل تدریس، نحوه واکنش معلّم، ماهیت واسطه میان گروهی و بالاخره شرایط و منابع لازم. هر چند که مؤلفین به طرز مؤثری از این چهارچوب در جمع‌بندی مبحث یک روش تدریس خاص استفاده می‌نمایند، لیکن این چهارچوب ظرفیت استفاده مهمتری را نیز دارد که عبارتست از: تحلیل روشهای مختلف تدریس و مقایسه آنها با یکدیگر. با تجزیه روشهای مختلف تدریس به اجزاء و عناصر تشکیل دهنده آن، که از نظر مؤلفین می‌تواند چهار عنصر یاد شده باشد، امکان مقایسه میان آنها و انتخاب آگاهانه‌تر و همچنین استفاده دقیق‌تر فراهم می‌شود. یعنی چنانچه استفاده از الگوهای مختلف تدریس جهت تحقق هدف خاص مورد نظر معلّم وجود داشته باشد، که چنین هست، و معلّم نیز با این الگوها به حدّ آشنایی داشته باشد، که باید چنین باشد، آنگاه سؤال اینجاست که استفاده از کدامیک از الگوها می‌تواند یاد شده با ویژگیهای دانش‌آموزان، با امکانات و تجهیزات موجود، با طول مدت کلاس و ... وفق و سازگاری بیشتری دارد. لذا استفاده از چهارچوب تحلیلی - مقایسه‌ای در انتخاب و البته در استفاده و اجرای دقیق‌تر روش‌های تدریس نقش مؤثری ایفا می‌کند که طرح نمودن آن در کتاب الگوهای تدریس را باید از جمله امتیازات دیگر این اثر به حساب آورد.

امتیاز دیگری که باید به امتیازات فوق‌افزود، اقدام مبتکرانه دیگری است که به تبیین آثار مستقیم (آموزشی) و آثار غیر مستقیم (پرورشی) هر یک از الگوها مربوط می‌شود. هر چند که تصریح آثار آموزشی یعنی روشن ساختن اینکه استفاده از الگوهایی خاص منجر به دستیابی

به کدام هدف‌های آموزشی می‌شود، حائز اهمیت است، لیکن از آن مهم‌تر پرداختن به آثار غیر آموزشی یا به اصطلاح پرورشی است. چرا که چنین اقدامی به کمرنگ‌تر شدن تصور غلط جدا بودن تعلیم از تربیت یا آموزش از پرورش کمک می‌کند و به وضوح نشان می‌دهد که یک معلم در عین حالی که عهده‌دار مسئولیت آموزش دانش آموزان است، مسئولیت خطیر تربیت و پرورش آنان را نیز به عهده دارد. به عبارت دیگر، روشن نمودن آثار پرورشی مترتب بر بکارگیری روشهای تدریس، نشان می‌دهد که این روشها دارای بار ارزشی خاص خود بوده و حامل پیامهای مشخص تربیتی برای دانش آموزان است. آگاهی از چنین حقیقتی معلمین را نسبت به استفاده از الگوهای تدریس در ایفای وظایف حرفه‌ای خود حساس‌تر نموده و ایجاب می‌نماید از انتخاب‌های کلیشه‌ای و سنتی خودداری نمایند. این حساسیت علاوه بر این موجب سهولت دسترسی از الگوهایی می‌شود که با تحقق اهداف متنوع تربیتی زمینه ساز کارایی و موفقیت هر - افزون‌تر نظامهای تعلیم و تربیت می‌شوند.

شایان توجه اینکه نویسندگان کتاب الگوهای تدریس تنها به نگارش آن بسنده ننموده بلکه فعالانه به آموزش الگوهای مختلف، عموماً از طریق برگزاری دوره‌های آموزش حین ضمن خدمت به معلمین شاغل و سرپرستان آموزش همّت گمارده‌اند. شاید بتوان ادعا کرد مدت زمانی را که مؤلفین صرف آموزش این الگوها تربیت معلمینی که قادر به اجرای آنها در کلاسهای درس باشند ننموده‌اند، صرف تألیف و کتاب‌نویسی ننموده‌اند، این البته نشان دهنده عمق اعتقاد و باور آنها به ایجاد تحول در نظامهای تعلیم و تربیت از طریق متحول ساختن روشهای یاددهی - یادگیری است که بسیار تحسین برانگیز و قابل تحسین است. تجربیات حاصل از این اقدامها منجر به عرضه الگویی شده است که طی آن مؤلفین مراحل آموزش این الگوها را مطرح می‌سازند. این الگو می‌تواند در طراحی برنامه‌های آموزشی پیش و - نیز خدمت معلمین مورد استفاده قرار گیرد. آنچه که نویسندگان کتاب به عنوان هدف غایی آموزش الگوهای تدریس به معلمین ذکر می‌کنند، و این الگو نیز ناظر به تحقق چنین هدفی است، عبارت از پدیده‌ی «انتقال» است. بدین معنی که صرف فراگیری نظری الگوها مشکلی را حل نخواهد کرد، بلکه باید تدابیری اندیشید تا مهارت‌های فراگرفته شده به محیط‌های عملی و واقعی یاددهی یادگیری انتقال یافته و بکار رود. بر همین اساس است که الگو آموزشی پیشنهاد شده شامل مراحل است که الهام‌پذیری از چنین اندیشه‌ای را به وضوح نشان می‌دهد. به هر تقدیر، طرح تدوین و ارایه‌ی دستاوردهای عملی ناشی از برگزاری دوره‌های آموزشی به گونه‌ای مدون و سازمان یافته، خود امتیاز دیگری است که امتیازات دیگر اثر را کامل می‌کند. نکته قابل توجه دیگر این که برخی از متخصصان در حوزه علوم تربیتی الگوی مورد بحث در این بخش را معرف رویکرد و طرز تفکر نوینی در زمینه آموزشهای ضمن خدمت نیز شناخته‌اند.

مجموعه امتیازات فوق، به اعتقاد نگارنده اثر مورد بحث را به عنوان یک منبع منحصر به فرد در زمینه الگوها و روش‌های تدریس مطرح می‌سازد که استادان، دانشجویان و دست‌اندرکاران نظام آموزش و پرورش بایستی با اغتنام فرصت به بهره‌گیری از آن همت گمارند. این اثر اگر در کشورهایی که منابع متعدد و بدیل‌های فراوانی نیز وجود دارند، بطور گسترده مورد استقبال واقع شده است، به نظر می‌رسد در کشور ما که منابع موجود از نظر کمیت و همچنین از نظر غنا و کیفیت با آنها برابری نمی‌کند، بایستی با استقبال شایانی مواجه شود. انتظار می‌رود که با شناخته‌تر شدن این اثر شاهد استفاده بیشتر از آن نیز باشیم. خوشبختانه با حسن انتخاب و تدبیر کمیته علوم تربیتی شورای عالی برنامه‌ریزی، این اثر به عنوان کتاب درسی درس «اصول یادگیری و روش‌های تدریس» در دوره دکترای تعلیم و تربیت انتخاب شده که باید آن را مغتنم شمرد. ترجمه کتاب به زبان فارسی نیز سبب شده دانشجویان رشته علوم تربیتی در سطوح پایین‌تر تحصیل به آنند به فراخور حال خود از این اثر ارزنده بهره گیرند.

استاد گرامی جناب آقای دکتر محمد رضا بهرنگی که خود از معدود خبرگان این رشته در سطح کشور می‌باشند، با درایت، تشخیص صحیح نسبت به ضرورت و احساس تعهد نسبت به مسایل نظام تعلیم و تربیت کشور به ترجمه این اثر همت گمارده‌اند که سعی و تلاششان مشکور است. تردیدی نیست که این اقدام می‌تواند با کمک به کسب شایستگی‌های حرفه‌ای اساسی به معلمان منشاء تحولات مثبت و سازنده‌ای در نظام آموزش و پرورش میهن اسلامی باشد. امید است چنین باشد.

نوشته مرداد ماه ۱۳۷۱

ویراسته ۲ فروردین ۱۳۹۴